Ўзбекистон Республикаси

Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги

Мирзо Улуғбек номидаги Самарқанд Давлат Архитектура - Курилиш Институти

“Қурилишни бошқариш” факультети

“Касбий таълим” кафедраси

Диплом лойихасининг

ТУШУНТИРИШ ХАТИ

Мавзу: Рангтасвир. “Она” портретини тасвирлашнинг

ўқитиш услубини яратиш.

Кафедра мудири: доц. Рахимов А.Қ.

Раҳбар: К.ўқт. Тураев Ф.Т.

Бажарди:401-КТ(с)гурухи

талабаси Собирова Райхона

Самарқанд 2013 йил.

МИРЗО УЛУҒБЕК НОМИДАГИ САМАРҚАНД ДАВЛАТ АРХИТЕКТУРА ҚУРИЛИШ ИНСТИТУТИ

«Қурилишни бошқариш» факультети
« Касбий таълим » кафедраси

ТУШУНТИРИШ ХАТИ

Диплом лойихасининг мавзуси

Рангтасвирда „Она" портретини тасвирлашнинг ўқитиш услубини яратиш.

Диплом лойихасини бажарувчи толиб (а) Собирова Райҳона ____ (Имзо)
(Ф.И.Ш.)

Кафедра мудири т.ф.н. доц. Рахимов А.К. ____ (Имзо)
(Ф.И.Ш.)

Раҳбар катта ўқитувчи Ф. Тўраев ____ (Имзо)
(Ф.И.Ш.)

Маслаҳатчилар к. ўқитувчи Аброев К. ____ (Имзо)
(Ф.И.Ш.)

Жемикулов А. ____ (Имзо)
(Ф.И.Ш.)

Тақризчи: С. Саидов

Мирзо Улуғбек номидаги Самарқанд Давлат Архитектура Қурилиш Институти

«Қурилишни бошқариш» факултети

«Касбий таълим» кафедраси

ДИПЛОМ ЛОЙИХАСИНИ БАЖАРИШ УЧУН ТОПШИРИҚ

Собирова Райҳона

(талабанинг фамилияси, исми, шарифи)

I. Диплом лойихасининг мавзуси Рангтасвир. „Она" портретини тасвирлашнинг ўқитиш услубини яратиш.

Институт буйича 2012 йил «29» 12-246 у сон буйруқ асосида тасдиқланган.

II. Диплом лойихасини бажариш учун маълумотлар Диплом лойиҳаси мавзуси „Она" портретини бажариш учун керакли адабиётлар ва маълумотлар йиғиш.

III. Тушунтириш хатида келтириладиган:

1. Мавзу бўйича маълумотлар тўплаш, уларнинг таҳлили ва асослаш Мавзу бўйича маълумотлар тўплаб, мавзуни таҳлилий асослаш.

2. Диплом лойихасининг назарий шакли ишланмалари Тўпланган маълумотлар ва йиғилган адабиётлардан фойдаланиб диплом лойиҳасининг назарий шакли ишланмаларини ишлаб чиқиш.

3. Диплом лойихасининг амалий шакли бўйича эскизлар бажариш „Она" портретининг қораламаси „Эскиз" кўринишини бажариш.

4. Ўқув услубий қисми „Она" портретини тасвирлашнинг ўқитиш услубини янги замонавий педтехнологиясини яратиш.

5. Диплом лойихаси бўйича хулоса қисми Диплом мавзуси лойиҳасини бажарувчи муаллифнинг назарий ва амалий ишланмалари бўйичадаги шахсий фикр мулоҳазаси ҳамда хулосаси.

6. Фойдаланилган адабиётлар рўйхати 1. Каримов И.А. – Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир. 2. С. Абдирасилов, Н. Толипов – Ранг тасвир. 3. Р. Ҳасанов Тасвирий санъат асослари. 4. Орипов Б. – Тасвирий санъат ва уни ўқитиш методикаси. 5. Н. Ойдинов – Рассом ўқитувчиларни тайёрлаш муаммолари. Н. Ойдинов – Соҳибқирон сиймоси қандай яратилди.

IV. Диплом лойихасининг таркиби ва график қисми:

1. Диплом лойиҳасига ишлонган „Эскиз" қоралама

2. „Она" портретини кетма-кетликда ишлаб чиқилган қоғоз.

3. Мой бўёқда бажарилган „Она" портретини чизишни ўргатиш ва ўқитиш услубини яратиш.

4.

V. Диплом лойихасининг қисмлари бўйича маслаҳатчилар:

№	Диплом иши қисмлари	Бошланиши	Тугалланиши	Маслахатчилар	Им
1.	Мавзу бўйича маълумотлар тўплаш, уларнинг тахлили ва асослаш.	1.03.13	25.03.13	Тўраев. Ф. Абраев. К.	[signature]
2.	Диплом иши назарий шаклининг ишланмалари.	26.03.13	12.04.13	Тўраев. Ф	[signature]
3.	Диплом ишининг амалий шакли бўйича эскизлар бажариш.	13.04.13	10.05.13	Тўраев Ф Абраев К	[signature]
4.	Ўқув услубий қисми.	11.05.13	15.05.13	Тўраев. Ф	[signature]
5	Экология	[signature]		С. Сандуб	

Изох:

1. Диплом лойихаси «Низом» га асосан бажарилади.
2. Хар бир топшириқда кўрсатилган муддат охирида рахбар ёки маслахатчи томонидан имзолангандан кейин навбатдаги қисмини бажаришга кафедра томонидан рухсат берилади.

VI. Топшириқ берилган сана 1.03.13

VII.Тугалланган диплом лойихасини топшириш санаси 15.06.13

Диплом лойихаси раҳбари Катта ўқитувчи Тўраев. Ф. [signature]
(фамилияси, исми, шарифи) (имзо)

Топширик бажариш учун қабул қилинди Собирова Райҳона [signature]
(фамилияси, исми, шарифи) (имзо)

Кафедра мудири т.ф.н. доц. Рахимов А.К. [signature]
(фамилияси, исми, шарифи) (имзо)

MUNDARIJA:

I. KIRISH…………………………………………… 1

II. Mavzuni asoslash………………………………. 3

III.
IV. O’quv uslubiy qism…………….………………….12

V. Illyustratsiya…………………………………….36

VI. Tabiatni muhofaza qilish…….…………………44

VII. Xulosa…………………………………………….48

VIII. Adabiyotlar……………………………………51

KIRISH

Ta'lim O'zbekiston xalqi ma'naviyatiga yaratuvchilik faolligini baxsh etad. I. Karimov.

Kirish

Toshkentda 2013 yil 22-23-yanvar kunlari "O'zbekiston Respublikasining yoshlar siyosatini amalga oshirishning dolzarb masalalari" mavzusida respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi bo'lib o'tdi. Anjuman Oliy va O'rta mahsus ta'lim vazirligi O'zbekiston Respublikasi "Iste'dod" jamg'armasi "Kamolot" yoshlar ijtimoiy harakati va O'zbekiston Fanlar Akademiyasi tomonidan tashkil etildi. Unda O'zbekiston Respublikasi porlament a'zolari, vazirliklar, idoralar, jamoat tashkilotlari rahbarlari, ilmiy va ma'naviy-ma'rifiy muassasalar mutaxasisliklari, pedagoglari O'zbekiston Respublikasi Prezidentining davlat stipendiyasi va mahsus stependiyalar sohiblari bo'lgan oily o'quv yurtlari talabalari, kasb-hunar kollejlari, akademik litseylar va maktablar o'quvchilari, ommaviy axborot vositalarining hozirgi kunda jadal rivojlanayotgan axborot texnologiyalari sohasidagi eng so'nggi bilimlari to'liq o'zlashtirishni nazarda tutadi. Kompyuter internet va yuqori texnologiyalar sohasining ilg'or yutuqlari yoshlarimiz hayotining ajralmas qismiga aylandi. Mamlakatimizda yosh avlodni milliy istiqlol g'oyasi ruhida tarbiyalash ularning qalbi va ongida vatanparvarlik tuyg'ularini shakllantirishda iste-dodli yigit-qizlarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan "Yagonasa Muqaddas Vatan!", "Kelajak ovozi", "Yangi avlod" kabi tanlovlar yaxshi samara bermoqda. Bunday tadbirlar orasida ayniqsa, Prezidentimiz tashabbusi bilan "Nihol" mukofotining o'rni beqiyos . Shuni alohida ta'kidlash kerakki, "Nihol" mukofoti yoshlarning ijod maydonida barakali mehnat qilishga, o'z iqtidori orqali o'zbek san'atini dunyoga olib chiqishga katta turtki bermoqda.

Tasviriy san'atning yirik janrlaridan biri-portret nafislikdir Yoshlarimiz bu borada ham nafaqat mamlakatimizda balki xorijiy davlarlatdagi ko'plab nufuzli tanlovlarda ham munosib o'rin olmoqda. Mening ham orzuim "Onam" siymosini yaratish edi. Mana 4 yildan

buyon o’ylab yurgan orzuim bugun ushaldi. Ozmi ko’pmi Onam porrtretini siymosini baholi qudrat baholash darajasida yatarishga harakat qildim. Xurmatli ha’at a’zolari endi ijozat bersalaringiz mavzuni taxliliy asoslashga o’tsam.

Mavzuni asoslash

Har qanday favliyat, eng avvalo oiladan boshlanadi ota-onaning jamiyatga, farzandlarga, qarindoshlarga, qo’ni-qoshniga munosabati bolalar tomonidan andoza sifatida qabul qilinadi. Oilada ota-ona va farzandlar tarbiyasining uyg’unligi asrlar davomida ijtimoiy-tarixiy

tajribani avlodlardan-avlodlarga o’tkazib kelmoqda. Yangi avlod tomonidan qabul qilingan meros ya’ni me’naviy qadriyatlar o’zining tarbiyaviy ta’sirida shaxsni mehnatga va muayyan kasbga va oilaviy hayotga tayyorlashning pedagogic asosi bo’lib xizmat qilinmoqda. Demak oilaning asosiy funksiyasidan biri tarbiya hisoblanib, bola oilada ayni paytda, o’zini erkin tinch har tomonlama homiyalangan xavf-xatardan holi sezish lozim. Shu bois ham yurtboshimiz yoshlarimizni har tomonlama sog’lom va barkamol etib tarbiyalash, hayot abadiyligi, avlodlar davomiyligini ta’minlaydigan ma’naviy qo’zg’oni bo’lmish oilani mustahkamlash bugungi kunda barchamizning naikni asosiy vazifamiz, bali insoniy burchimizga aylanishni sitardim” degan fikrni alohida qayd etganlar.

Oila o’ziga xos tabiiy, ijtimoiy, iqtisodiy, huquqiy kasbiy, ma’naviy axloqiy va estetik munosabatlar negizida shakllanadi. Oila shariy va qonuniy nikoh asosida rasmiy tus olib, er-xotin munosabatlari ijtimoiy munosabatlar bilan uyg’unlashib boradi. Oila rivoji jamiyat rivojini belgilaydi. Farzand oila ko’zgusi “O’nta bo’lsa, o’rni boshqa, qirqta bo’lsa qilig’I” naqliga amal qilinib, serfarzandlik sharalangan. Chunki farzand avlodlar davomchisi, ota-ona chizig’ini yoquvchi nasligi ta’min etuvchi, ota-ona qariganda ularning moddiy va ma’naviy modadkori bo’lib kelgan. Ma’lumki BML tomonidan 1959-yilda qabul qilgan “Bola huquqlari deklaratsiyasi” alohida ahamiyatga ega. Ushbu deklaratsiyada “Insoniyat o’zida mavjud bo’lgan eng yaxshi narsalarning barchasini bolalarga berishga majburligi” uqtirilgan. BMT bosh assabliyasi ushbu hujjatdagi qoidalarni ijodiy rivojlantirib 1989-yilning 20-noyabrida “Bola huquqlari to’g’risida konstitutsiya”ni qabul qildi. Ushbu konvensiya 1990-yilning 2-sentabridan kuchga kirdi va jahonning ko’pgina mamlakatlari tomonidan ratifkatsiya qilindi. O’zbekiston Respublikasi ham bu konstitutsiya 1992-yilning dekbrida ratifikatsiya qildi.

Talabalar ongiga vatan ravnaqi g’oyasini chuquqr singdirish va yuksak, ma’naviy-axloqiy talabalarga javob beruvchi barkamol avlodni voyaga yetkazish davlat siyosatining ustuvot yo’nalishi va oily ta’lim

tizimining asosiy maqsadlaridan biridir. Albatta bunda adabiyot, tarix va boshqa ijtimoiy fanlardan saboq berishda tarxiy shart-sharoitlar, buyuk shaxslar va sarkardalarning vatanimiz tarixiy rivojlanishiga ta’siri bayol etilgan matnlarni vatanparvarlik nuqtai nazaridan o’rganish katta ahamiyatga ega. O’zbekiston milliy ensiklopediyasi qayd etilishicha “Vatanparvarlik” barcha kishilar, xalq, millatlar uchun umumiy bo’lgan asrlar davomida sayqallanib kelgan umuminsoniy tuyg’u ma’naviy qadriyatlardan biri. Demak vatan ravnaqi g’oyasining asosiy negizini vatan, vatanparvarlik mazmuni tashkil etadi. Talabalarda Vatan ravnaqi g’oasini shakllantirish bilan bog’liq ma’naviy muhit, ta’lim-tarbiya ustuvorligini yuqori saviyaga ko’tarish bugungi kunning talabidir. Suhbu mezonlarni belgilashda mustaqil O’zbekistonni rivojlantirishning ma’naviy, axloqiy negizlari va uning ma’naviy yo’nalishlari, talabalarning aqliy, imkoniyatlari, ularga qo’yiladigan ta’limiy tarbiyaviy talablar hisobga olindi. Har bir mezon bo’yicha talabalarning o’quv tarbiya jarayonida amalga oshiriladigan ishlari belgilandi. Ayni shi maqsadda, men va onam siymosini baholi qudrat tasvirlash orqali ona vatan orqali ravnaqi g’oyasini talabalar ongiga singdirish va yuqori ma’naviy-axloqiy talabalarga labbay deb javob beradigan barkamol avlodni voyaga yetkazishdek mas’uliyat biz kabi san’atshunos kasbiy ta’lim o’qituvchilariga yuklatilgan ekan, biz ham davlatimiz siyosatini qo’llab-quvvatlagan holda ish olib borishimiz kerak. Mamlakatimiz rahbari I. Karimov oilaning ayni ana shu hosiyatiga alohida urg’u berib gapirgani bejiz emas “Oila haqida gapirar ekanmiz, avvalambor oila hayotining avadiyligini, avlodning davomiyligini ta’minladigan, muqaddas urf-ofatlarimizni saqlaydigan, shu bilan birga, kelajak nasllar qanday inson bo’lib yetishishiga bevosia ta’sir ko’rsatadigan tarbiyaga o’chog’I ekanini tan olishimiz kerak”. Ulug’ mutaffakkir Ibn Sinoning “Tib qonunlari” asarida insonning tarbiyasi, bu tarbiyaning turli shakllari, vazifalari, maqsadlari borasida so’z yuritib alohida bo’lim ajratilgan. Bolani o’z vaqtida ovqatlantirish, cho’miltirish, uxlatish, yo’rgaklash kabilardan iborat. Bola tabiatini mustahkamlashdagi muhim vositalar asta-sekin tebratish, musiqa shittirish, ashula aytishdan iborat bo’lib, ular tartib bilan amalga oshirilsa, bola yaxshi uxlaydi. Tebratish

uning tanasida musiqa, uning ruhiyatida orom baxsh etadi. Buni eslashning boisi mening mana shu onajonim ham kechalari mijja qoqmay beshik tebratish tong ottirgandir, yuvib tarab, erkalatib yo'rgaklangandir. Musiqalar eshittirib, ashulalar aytgan bo'lsa ne ajab. Men shu vatan farzandiman, mening kindik qonim shi vatanga tug'ilib, to'kilgan. Demak, onajonim ham shu vatanda tug'ilib, voyaga yetib, turmush qirgan. Meni avaylab-asrab voyaga yetkazib ona mehrini berib, ona Vatanim O'zbekistonni sevishga o'rgatgan. Ushbu Vatan quchog'ida o'sdim, ulg'aydim. Ushbu vatanda tug'ilganimdan behad xursandman. Ona diyorim, sening ko'm-ko'k tubsiz osmoningga to'kilguncha o'yga tolasiz, yulduzlar yerni yoritib tutgandek. Gohida oyga boqaman-u oyog'im ostida turgan bo'lsa Ona zamin ham nahitki oyga o'xshab bu bepoyon falakda muallaq turgan bo'lsa. Shunda birdan O'zbekiston xalq shoiri Erkin Vohidovning quyidagi misralari yodimga tushib ketib, misralari yodimga tushib ketib, etim junjikib, qo'rqib ketdim.

Zamin cheksiz samo mulkidan tanho,

Tirik sayyorakim balqib turadi.

U borliq va yo'qliq aro,

Simob qatrosidek qalqib turadi.

Ona Vatan, ona zamin barchamizniki

Yer shari jahon jamiyatining bevosita uyi bo'lib qoldi. Bugungi kunda amalga oshirilayotgan tub o'zgarishlar, shunindek, ta'lim sohasidagi islohatlar, jamiyatning har bir a'zosini har tomonlama ongli fikr yuritishga undaydi.

BU dunyoda insonga nima kerak o'zi? Kerak emas muhtasham qast, qadr kerak, unga beminnat qadr. Odam o'z qadrini topilmasa ham qabr kerak unga tinchgina qabr. Xudoni o'zi kechirsin-u, bazan hayotdan ham bezor bo'lib, ketaadi odamzot. Qabr, keksayib qolganida omonatingni ol yaratgan egam deydiganlar chin dildan yig'laydi. Odam

hamma narsaga to’yishi memkin boylikka, mansabga. Faqat bir narsaga to’ymaydi, dunyoda eng arzon bo’lgan mehrga, muhabbatga, biz shuniyam bir birimizdan qizg’onamiz. Eng achinarsili shundaki dunyodagi bittagina qadrdonimiz anajonimizdan ham bir og’iz shirin so’zimizni qizg’onamiz-a, eh bir chimdim mehr, bir og’iz shirin so’z kimni oldiribdi deymiz onajonimiz olamdan o’tganlaridan so’ng, qadrlarini anglab, zor zor qaqshab yig’lab qolamiz.

Anglamabman bilmabman oh qadringiz,

Kun cho’karda qoshlarida sabringizni.

Har bahorda yoqlab-yoqlab qizg’aldoqlar,

Kapalaklar quchar endi qabringizni

Bir maskanga na tashin bir, na bir malham.

Siz bolam deb yotgandirsiz tuproqdayam

Ko’ngildagi borlarini ko’rib baham

Kapalklar quchar endi qabringizni

Endi menga kun dunyolar tatirmidi.

Kengliklari kenglikmidi adirmidi,

Atirgullar sochgan bo’yi atirmidi.

Kapalaklar quchar endi qabringizni

Ming bitta g’am ohanglarda tarzim qoldi

Sizga aytar qancha so’zim, arzim qoldi

Mashharda bersalar, shunday imkoniyat, jannatga olib keta bitta insonni, o’ylanmay tanlardim sizga yuzlanib, qadrimga yetuvchi sizdek ONAMNI!!!

Ayol zoti juda nozik xilqat, bamisli gulag o’xshaydi. Hech ahamiyat berganmisiz, yoxud kuzatganmisiz, gul qanday parvarishga

muhtoj bo'lsa, ona ham shunday mehr e'tiborga, ruhin shavqatga va eng avvalo buyuk muhabbatga muhtojdir.

Sovuqda qolgan chechaklarni izg'irinlar qandayin ayovsiz kaltaklab, yuzlarini tilib o'tsa, g'am-anduh, qayg'u va ko'z yoshlar oananing gulgun chehrasiga chiziqlar tortadi. Bu chiziqlar yoshgina juvonni keksalikda ayanchli ko'rinishga mahkum qiluvchi ajinlar ekanini bilasizmi?

Shu o'rinda muhtaram birodarlarga bir so'zimni aytmoqchiman. "Aziz birodarlar odamzodga omonat berilgan dunyo bu bamisli karvansaroyga o'xshaydi, barchamiz bu karvansaroyda mehmonmiz. Hech kim o'ziga berilgan qisqagina umrini shu karvansaroyda yashab, kimdir uch kun, yana kimlardir besh kun degandek, so'ng esa bu vaqtinchalik qo'nim yetini tark etishga mahkumdir. Hayot atalmish ana shu qisqagina ammo past-u baland, o'nqir-cho'nqirlardan iborat notekis yo'lda bir umrga mehribon onangizni qo'llaridan mahkam turing. Toki bu o'nqir cho'nqirlarga to'la dovondan o'tishda anangizning oyoqlari toyib yiqilmasiz".

Duo qilsa onam shamol
Menga qarsni yelmaydi
Bu dunyoda hech bir ayol,
Onamga teng kelmaydi.

Konglim istaydi neni?
Hayolim ketar daydi
Hatto otam ham meni
Onamday tushinmaydi

Ko'pdir qadrdonlarim
Lekin ko'nglim to'lmaydi
Eng g'amxo'r isnonlarim

Bir onamdek bo'lmaydi

Eng mehribon opam ham

Tashvishim quvolmaydi

Baxtim kulib, shodlansam

Onamdek quvonmaydi

Yorim o'ylaydi neni?

Goh dardim sezolmaydi

Sevsa hamki u meni

Onamdek sevolmaydi

Do'stim bilat qadrimni

Meni xafa qilmaydi

Do'st bo'lsa ham dardimni

Onamchalik bilmaydi

Umid aytadi ishon

Kim biladi, bilmaydi

Ko'nglimni hech bir inson

Onamchalik olmaydi

Baxtli inson kim? Onasi hayot insonlar, dunyoda eng boy odam kim? Onasi hayot insonlar. Kim qarimaydi? Onasi bor insonlar. Har bir inson onasini qadriga yetish kerak. Biz insonlar ba'zida onalarimiz oldidagi burch va vazifalarmizni unitib qo'yamiz.

Qanchalik onamizga yaxshilik qilmaylik, baribir kam… Ularga ko'p narsa kerak emas mehr va muhabbatdan boshqa, shuning uchun imkonimiz boride ulardan mehrimizni ayamaylik.

Ona! Onadek buyuk zot bo’lmasa kerak dunyoda, bejiz “Jannat onalat oyog’I ostida” deyishmaydi.

Ona kim o’zi? Biz ko’chada kimlarnidir ko’nglini xushnid qilish va kimlargadir yoqish uchun o’zimizni o’qqa-cho’qqa urib nimalar qilmaymiz. Uyga kelib o’zimizni charchagandek ko’rsatamiz, onamiz biror bir gapni aytsa yoqtirmaydigandek javob qaytaramiz, vaqti kelsa baqiramiz ham. Ona kim o’zi? Bizning birligimizga quvonadigan, yukimizga qayg’uradigan zot.

Ona kim o’zi? Farishtami? Yoki bir Masuma? Yoki haqiqiy insonmi? Ona bu haqiqiy inson, chunki uningdek qalbi toza inson yo’q, U o’z farzandi uchun nimalar qilishga qodir, ba’zan ota qilolmagan ishga qodir.

Ona bu bir masuma. Chunki uningdek munis va mo’tabar va tabarruk zot yo’q, u qanday bo’lsa ham mo’tabar.

Ona kim o’zi?

Menimcha farishta, chunki jannat onalar oyog’I ostida.

Ona kim o’zi?

Jannat egasimi yoki shu olam egasi? Menimcha shu ola egasi, chunki ONA birki dunyo bor, agar ular bo’lmaganda hozir siz- bir bu yerda bo’lmasdik, ha menimcha shu olam egasi ular MUQADDAS!!!

Dilimni yoritmas na qo’shiq na sher

Go’yoki teskari aylanadi yer

Bizdek avlod to’la latif so’zlardan

Onajon, bir bora alla aytib ber.

Ko’nglimni atayin tirnab ko’rayin

Og’riydimi yo’qmi sinab ko’rayin

Bir lahza yig’lashga unnab ko’rayin

Onajon, bir bora alla aytib ber.

Bas, endi uyqudan uyg'onsin yurak

Yo kuyib kul bo'lsin, yo yonsin yurak

Agar hayot bo'lsa, to'lg'onsin yurak

Onajon, bir bora alla aytib ber

Eshtitdim keng sahna ekan

San'atkordek ekan bunda har odam

Ortiq rollaringga yetmas irodam

Onajon, bir bora alla aytib ber

Qara bu mittivoy bunchalar mayin

Uning kulguchiga yo aylangum

Kel, men ham chaqaloq bo'lib qolayin

Onajon bir bora alla aytib ber

Dunyo qayta kelishga bo'lganda imkon sizni deb yashardim doim ONAJON!!!

Onajonim, mehribonim, beozorib, farishtam sizni juda0juda sog'indim!

O’quv uslubiy qismi

O’zbekiston Respublikasi Oliy va O’rta Maxsus Ta’lim Vazirligi

O’rta Maxsus, kasb0hunar ta’lim markazi Samarqand viloyat o’rta maxsus, kasb-hunar ta’lim boshqarmasi

Milliy hunarmandchilik

Tasviriy san’at

2012-2013 o’quv yili

O’QITUVCHINING SHAXSIY ISH REJASI

Samarqand 2013-y

Samarqand biloyati o’rta maxsus, kasb

Hunar ta’lim boshqarmasining 2005-yil

20-sentabrdagi 226-sonli buyrug’iga ilova

“TADIQLAYMAN”

“20” avgust 2012-yil

Tasviriy san’at kafedrasi

Sobirova Rayhonaning

2012-2013-o’quv yilida bajariladigan

SHAXSIY ISH REJASI

Shaxsiy ish reja kafedraning

2012-yil avgustdagi

“1” sonly majlisi yig’ilishida

Muhokama qilindi

Kafedra mudiri: Rahmatov Xurshid

Shaxsiy ish rejani qabul qildim : Sobirova Rayhona ___________

1. O’quv ishlari

Tayyorlov yo’nalishlari, Guruhlari raqami,	O’quv ishlari turlari											
	Nazariy	Amaliy	Labarator	Konsultat	Amaliyot rahbarligi	Kurs ishi	Kafedra	Guruh	Bitiruv	DAK	Diplom	Kabinet

O’quvchilar soni					O’quv	Ishlab chiqarish								
Kuzgi simestr														
5200015 112-30	8	15		1		-	-		+	+			-	-
5200015 113-30	8	15		1		-	-		+	+			-	-
5200015 204-30	10	18		1		-	-		+	+			-	-
5200015 205-30	10	18		1		-	1		+	-	+		-	-
5200015 301-15	12	30		1		-	-		+	-	+		-	-
Reja	48	86												
Amalda														

Izoh: Nazariy va amaliy mashg’ulot qo’shilib 48+86=134 5 guruhga bo’linadi. 134/5=27 soat 1 yarim yillik bajarildi

Tayyorlov	O’quv ishlari turlari

yo'nalishlari, Guruhlari raqami, O'quvchilar soni	Nazariy ma'lumot	Amaliy mashg'ulot	Labaratoriya ishlari	Konsultatsiya	Amaliyot rahbarligi			Kurs ishi (loyihasi)	Kafedra mudiri	Guruh rahbarligi	Bitiruv ishiga	DAK ishida qatnashishi	Diplom ishiga taqriz	Kabinet mudirligi
					O'quv	Ishlab chiqarish								
Kuzgi simestr														
5200015 112-30	8	33	1		-	-		+						
5200015 113-30	8	33	1		-	-		+						
5200015 204-30	10	32	1		-	-		+		+				
5200015 205-30	10	32	1		-	-		+						
5200015 301-15	10	36	1		-	-		+			+			
Reja	48	166	5											
Amalda	96													
O'quv yili bo'yicha	96	252												
Jami amalda		252												

Izoh:____

Mashg'ulot №	Dars o'tilgan sana	Bo'limlar va mavzular	Dars soati	Mashg'ulotlar turi va shakli
1	2	3	4	5
1	5.09.2012	Kirish: Perespektiva uning qisqacha tarixi	2	Nazariy
2	11.09.2012	Tasviriy san'atga qalamtsvir maktablarining	2	Nazariy

		paydo bo'lishi		
3	5.11.2012	Qalamtasvirda soyalar nazariyasi	2	Nazariy
4	11.11.2012	Antik davr gips bo'laklarining qalam tasviri	2	Nazariy
5	17.11.2012	Ko'p shakli qurilishining qonuniyatlari	2	Nazariy
6	21.11.2012	Lablarning shakli va ularning joylashishi	2	Nazariy
7	27.11.2012	Burun shakli, qurilish qonuniyatlari	2	Nazariy
8	1.12.2012	Quluq shakli qurilish qonuniyatlari	2	Nazariy
9	7.12.2012	Odam boshi shakli tuzilishining asosiy qonuniyatlari	2	Nazariy
10	13.12.2012	Bosh shaklini tahlil qilish va tasvirlash usuli	2	Nazariy
11	20.12.2012	"Kesib ishlash" usuli	2	Nazariy
12	27.12.2012	Chiziqli konstruktib tasvirlash usuli	2	Nazariy
13	10.01.2012	Bosh suyagi bo'laklari	2	Nazariy
14	17.01.2013	Bosh muskullarning tahlili	2	Nazariy
15	24.01.2013	Tirik odam bosh rasmini chizish	2	Amaliy

Mashg'ulot	Ko'rgazmali qurillar va texnik vositalar	Mustaqil ish turi	Uy vazifasi va adabiyotlar	Fanlar aro bog'lanish	Izoh
1	Kadoskop0	O'qish	Perespektivaga doir chizish	Chizmachilik, tarix	
2	Plakatlar	O'qish	O'qib kelish	Terix, geografiya	
3	Mavzuga doir rasmlar	O'qish	O'qib kelish	Chizma, geometriya	
4	Kodaskop	Rasm chizish	Chizib kelish	anatomiya	

Samarqand viloyat hokimligi

O'rta maxsus, kasb-hunar ta'lim boshqarmasi

<u>San'at kolleji </u>kolleji

O’rta maxsus, kasb-hunar ta’lim muassasining nomi

“Tasdiqlayman”

O’quv ishlari bo’yicha

Director o’rinbosari

____

“30” avgust 2012y

O’qituvchining taqvim mavzu rejasi

Fan nomi: Rang tasvir

Mutaxasislik: Dastgohchi rassom

O’qituvchi:Sobirova Rayhona

O’quv rejasi bo’yicha

№	Muta-xasislik-lar	Guruh	Umumiy soatlar	Oldin o’tilgan		Rejalashtirilgan soatlar				Shundan			Kim tomonidan tasdiqlangan
						semestr	semestr	semestr	semestr	Nazorat turlari			
										J.N	O.N	Ya.K	
1	5200015	112	64	-	-			16	48	1	1	1	
2	5200015	113	64	-	-			16	48	1	1	1	11
3	5200015	204	70	-	-			20	50	1	1	1	5
4	5200015	205	70	-	-			20	50	1	1	1	28
5	5200015	301	80	-	-			24	56	1	1	1	

Taqvim mavzu rejasi Tasviriy san’at fan kafedrasining majlisida muhokama qilindi va tasdiqlandi. 2012-yil 25-avgust majlis bayoni

2013-yil 30-avgust majlis bayoni

Kafedra mudiri: Abduraupov J _______________

O’zbekiston Respublikasi Oliy va O’rta maxsus ta’lim vazirligi

Samarqand shahar San'at kolleji

"Tasqidlayman"

Director muvini

Raximov A

____

"25" avgust 2012 y

"Chizma va rangtasvir" fanidan

ISHCHI O'QUV DASTURI

Samarqand 2013

Tuzuvchi: "Tasviriy san'at" kafedrasi o'qituvchisi Sobirova R.

Fan bo'yicha o'quv yuklamalarining taqsimoti

Semestr III	Umumiy o'quv yuklamasi	Mashg'ulot turlari				
		Ma'ruza mashg'u-lotlari	Amaliy mashg'u-lotlar	Konsul-tatsiya	Mustaqil ish	Jami
201-gr	75	28	30	2	15	75
300-gr	67	24	26	2	15	67
Jami	142	52	56	4	30	142

"Tasviriy san'at" fan kafedrasining 2012-yil __ avgust yig'ilishining (bayannoma №1) muhokama qilingan va maqullangan

Kafedra mudiri: Abduraupova D.J

Ilmiy uslubiy kengash raisi: Egamov R

Tasviriy san'at mashg'ulotlarida didaktik o'yinlardan foydalanish.

Tasviriy san'at fani eng murakkab va shu bilan birga ang nafis va hatto mas'uliyat talab etadigan fandir. Tasviriy san'at fanini o'rganish shu darajada muhimki, u gegorafiya, tarix, biologiya va zoologiya

fanlarini o’rganishda qo’l keladi. Tajribalar shuni ko’rsatadinki, rasm chizish usullarini osonlashtirish, unda o’yin elementlaridan oqilona foydalanish, past o’zlashtiruvchi, rasm chizishga qiziqmaydigan talabalarni ham faollashtirishga xizmat qiladi. Eng murakkab chizmalarni ham, eng murakkab rasmlarni ham osonlashtirib talabalarga yetkazish lozim. Masalan LAylak yoki Turna rasmlarini olsak, 2 ta aylana shakllar bir-biri bilan lentasimon chizishlar orqali tutashtiriladi va laylak o’xshatiladi.

Tasviriy san’at mashg’ulotlarini olib borishda har xil qiziqarli o’yinlar tashkkil etish maqsadga muvofiq bo’ladi. Chunki didaktik o’yinlar talabalarning fikrlash doirasini kengaytiadi, ularning dunyoqarashini rasmlar chizish orqali orttirib borishimizga ko’maklashadi. Ayniqsa kollejlarda I-II bosqich darslarida qiziqarli o’yinlar olib borilsa, talabalarning go’zallikni idrok etishi, xis etishi, borliqdagi san’atdagi go’zalliklarni ko’ra bilishga, badiiy-ijodiy qobiliyat va fantaziyasini o’sishi, kuzatuvchilik qobiliyatini, ko’rish xotirasi, chamalash qobiliyati, fazoviy tasviri o’sadi, talabalarning darsga bo’lgan diqqatini oshiradi, tasavvir qilish va ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantiradi. Agar o’qituvchilarimoz dars mashg’ulotlarida qiziqarli o’yinlar, rasmlar testlardan foydalansalar dars jarayoni mazmunini yanada boyitishga erishadilar. Shunday qilib, “Ona” portretini chizish mashg’ulotini texnologik xaritasini quyidagicha yaratdim.

Dars konspektining tahminiy namunasi

Sana: 15.05.13/ Guruh 300. Fan:Rang tasvir

Darsga qatnashayotgan talabalar soni: 30 ta

Fan o’qituvchining ism sharifi: Sobirova Rayhona

Dars mavzusi: Boshning rang tasviri

Darsning maqsadi: Talabalarga boshning rang tasvirini o’rgatish

a) Ta'lim: Talabalarga boshning rang tasvirini o'rgatish
b) Tarbiyaviy: Boshning rang tasvirini o'rgatish orqali talabalarni go'zallikni xis qilishva bo'yoqlar orqali tasvirlay olish mahoratida tarbiyalash

Dars qo'llaniladigan uslublar:

Darsning turi: Nazariy

Darsning jihozi; Dars mavzusiga oid rasmlar doska, bo'r.

Darsning borisih

Tashkiliy qism:

a) Darsning borishi. Talabalar bilan salomlashish-1
b) Jurnal bo'yicha talabalarni yo'qlama qilib chiqish-4
1) O'tgan mavzuni so'rash va baholash-18
2) Yangi materialning bayoni (reja, mazmuni)-22
3) O'tilgan mavzusi mustahkamlash (tayanch, iboralar, testlar)-17
4) Foydalanilgan adabiyotlar
5) Uyga vazifa, topshiriq-4
6) Talabalar bilimini baholash va izohlash (takrorlash uchun savollar)11
7) Darsning xulosasi-3

Jami: 80 min

Boshning rang tasviri

Bu rang tasvir qo'yilmasi ham o'ziga xos xususiyatga ega Quyoshda yaratilgan natura rangini olishda politradagi bo'yoqlar bor kuchida ishlatiladi. Quyoshda yoritilgan ob'ektni, xona sharoiti kabi holatidek, bor kichda foydalanish, ifodalash biroz qiyin. Bironta rang yoki tusu aynan o'zidek olish mumkin emas. Masalan, xuddi o'zidek rangni topish mushkil. Faqatgina o'zaro tang tus munosabatlarini saqlagan holda asliga yaqinlashtirish mumkin xolos. Plener sharoitida odam boshi yoki gavda rang tasvirini ishlashda yuqorida aytib o'tilgan o'ziga xoslikni o'zlashtirib, olish bilan birgalikda taniqli rassomlar

ijodidagi planer rang tasvirini o'rganish tahlil qilish kerak. Plenar rang tavirida ijod etib yuqori darajaga erishgan ko'pgina rassomlar ijodini o'rganish ko'proq samara beradi ishlash jarayonida shuni kuzatish mumkinki, talaba ishlayotagan matoga quyosh, hamda atrofdan turli reflekslar tushib turadi. Uning rang tasviri yorqin va jarangdor ko'rinadi. Xonaga olib kirishi bilan rang tasvir o'z yorqinligini yo'qotib, rangsiz, kulrang tus oladi. Shuning uchun ish jarayonini to'g'ri tashkil eta bilish kerak. Mato kuchli quyosh nuti va reflekslardan xoli bo'lishi kerak. Har bir shakldan so'ng rang tasvirini xona sharoitida kuzatib ko'rish kerak. Bu esa ishingizni va vaqtida tuzatish imkoniyatini beradi. Har bir mashg'ulotga aniq vazifa begilash zarur dastlabki ishlarda mayda ishlov berish befoyda. Masalan bosh tasviri mashqida quyosh nuri va kenglinki ifodalash vazifa qilib berilgan bo'lsa, talaba mayda detallarni puxta ishlash bilan ovora bo'lib qolsa, naturada boshning muhitdagi keng kolorotini yo'qotib qo'yadiva naturadan quruq ko'chirish kabi yomon illatni egallay boshlaydi. Har bir uzoq muddatli mashdan oldin 15-30 daqiqaga mo'ljallangan rang lavha ishlab olish zarur. Yorug'lik tez o'zgaradigan plener sharoitida dastlabki tasurotni muhrlab qo'yadigan qisqa suratli rang lavhalar ishlash ayniqsa muhim

MA'RUZA MASHG'ULOTINING DARS REJASI

Fan nomi: Chizma tasvir.

Dars mavzusi: Qog'oz yuzasida tasvirni kompozitsiyaviy joylashtirish. Bosh shaklining umum xarakterini belgilash.

Ajratilgan vaqt: 80 min.

O’quv maqsadi: Bosh shaklini chizishni o’rganish.

Tayanch iboralar va atamalar: Konstruktiv qurilish kompozitsiya joylashtirish.

Darsning ta’minlanish darajasi

Ko’rgazmali o’quv qurollari: Dars mavzusiga doir rasmlar slaytlar.

Tarqatma materillar, dedaktiv materiallar: Test savollari hamda rasmlar

Asbob uskunalar, jihozlar: qalam, qog’oz, planshed, ko’mir tayoqchalar.

Sinov va mustaqil ishlash uchun savollar va topshiriqlar;

1. Qalam tasvirda ishlash metodik bosqichlarini sanang.
2. Qalam chizgi va qoralama nima?
3. Shaklning konstruktiv asosi deganda nima tushunasiz?
4. Boshning asosiy muskullarini sanab o’ting.
5. Odam boshi tuzilishini sxema asosida chizib k.

O’quv savolalr mazmuni

1. O’tilgan mavzu bo’yicha talabalar bilimini tekshirish-10
2. O’qituvchining kirish so’zi. Yangi dars mavzusi, rejasi bilan tanishtirish-5.
3. Yangi dars mavzusini tushuntirish-20
4. Bosqichma-bosqich dars mavzusini mustahkamlash – 15
5. Darsni mustahkamlash uchun mustaqil ishlar mavzusini berish 10
6. Talabalarni bilimini baholash 12
7. Darsga yakun yasash, uyga vazifa 8

Boshqichli rasm chizishda ko’rishishdan oldin naturani har tarafdan ko’rib chiqish va mazkur boshning xarakterli xususiyatlarini belgilash, eng qiziqarli nuqtani tanlash va ushbu naqtadan rasm qanday qilib olish zarur. Buning uchun turli nuqtalaran turib qator kompozitsion qalab chizgilar chizish bu nuqtalardan eng ma’qulini tanlash lozim. Bu narsa shuning uchun qilinadiki, rasm ishlash jarayonida, so’z birdaniga

tonlagan joyingizdan “sovib” qolishingiz mumkin. Tabalar odatda naturaning ifodali turishining o’zidanoq ilhomlanib ketadilar va darhol kompozitsion vazifa xal etildi, endi uni faqat mexanik tarzda ko’zga qanday ko’rinmayotgan bo’lsa shundayligicha qog’ozga tushirish qoldi deb hisoblaydilar. Lekin natura obrazli, juda yorqin va ifodali bo’lishi bilan birga tasvirda uning ko’rinishi yetarli darajada ishonchli chiqmay qolishi mumkin. Shuning uchun ham rassom uchun asosiy massa bosh salulti, yuz tuzilishi, soch va ko’zlar go’zalligini ko’rish v axis qila bilish juda muhimdir.

Ushbu modeldan kompozitsion chizg’ichlar chizishda talaba, avvalo eng ifodali ko’rinishi tanlab olish kerak. Qulay nuqta tanlab olingandan avvalo, qalamni qog’oz ustida yengilgina, bosmasdan harakatlantirib, modelning kompoztision tuzilishini xal qila borib, boshning umumiy shaklini belgilab olamiz. Kompzitsion yechim ustida ishlash pozitsion yechim ustida ishlayotib, bir yo’la bosh sxematik tarzda belgilab olinadi. Bu perespektiv qonunlarni to’g’ri hal qilinsa yordam beradi. Tasvir qog’oz ustida joylashtirilib bo’lingandan so’ng, bosh shakli xarakterini boshning burilishini (xonatili) uning bo’yin va yelka kengligi bilan birikishini aniqlab olamiz.

Geometrik shakllar jumladan, kubni, tasvirlashda, bo’lgani kabi, bosh rasmini chizishni uning katta shaklining konstruktiv asosini chizishdan boshlash kerak. Boshning old bayon qismlarini chiziqlar bilan begilan olganingizdan so’ng unga profil chizg’I qo’ying va naturaga qarab uning yo’nalishi tekshirib oling shundan so’ng old qismidagi burun, lab, ko’zlar joylashgan o’rinlarni aniqlang. Profil shizig’I yordamida alohida qismlar yaxlitlik hamda boshning umumiy shakli ko’rinishi profetsional nisbatlarni ham aniqlab olish mumkin. Talabalar boshini tasvirlayotganda qurish sxemalari va proportsiya qonunlaridan dadil foydalanadilar, lekin tirik bosh rasmini chizishga o’tmishda ular bunga botina olmaydilar. Tirik bosh rasimini chizishda profil chizig’ini dadillik bilan uchta teng bo’lakga ajratamiz. Bu sizga nafaqat tasvirni to’g’ri qurish, balki portret o’xshashligiga erishishiga ham yordam beradi. Masalan, profil chizig’ini 3 teng qismga ajratib

ushbu misolimizda ko'rsatganidek, sochi to'kilayotgan kishida sochlar qoplamasi qoplama chizig'idan ancha balandda joylashganini quyuq, osilgan qoshlar qosh usti joylaridan pastroq bo'lishini belgilaymiz. Ushbu bosqichda eng asosiysi boshning umumiy ko'rinishi va uning xarakatini to'g'ri belgilab olishdir. Detallar (burun, ko'zlar, og'zi) faqat belgilab qo'yiladi, ularga tus berishga shoshish kerak emas, bularni keyinroq, hamma narsalarni o'z joyida belgilab bo'lgandan keyin qilsa ham bo'laveradi.

Amaliyotdan ma'lumki ko'pchilik talabalar tirik bosh rasmini chizayotganda umumiylikdan xususiylikga, katta hajmdan kichik hajmga usulida ishlashga amal qilmaydilar. Ular katta shaklning umumiy xarakterini aniqlab olmay, mayda ikir-chikirlarni kipriklar, ajinlar, teridagi nuqsonlarni chizishga kirishib ketadilar. Ularning nazarida bular portret o'xshashligini ochib berishda eng asosiy narsadek tuyulari. Shuning uchun ular rasm chizishga kirishar ekanlar, bosh shaklining umumiy xarakteri bilan tanishib chiqmaydilar, qiyofasini faqat bir tomondan (bir nuqtada) kuzatadilar, ya'ni boshni faqat qisman ko'radilar. Ular nimani ko'rsalar shundayligicha passiv ravishda ko'chirib qo'ya qoladilar. Buning asosiy sababi talabalar ganch bosh rasmini chizishda olgan bilim va malakasini unutib qo'yganligidadir. Bunday talabalarga detallar chizishgina emas, balki portretsional nisbatlarni to'g'ri belgilash, shakl xarakteri alohida qismlarning o'zaro bog'liqligini to'g'ri ochib berish muvaffaqiyat keltirishini tushuntirish kerak.

DARAS TAXLILI

Sana: 23.05.2013

O'qituvchining F.I.Sh: Umarova Nargiza

Fan nomi: Rang tasvir

Guruh: 201. Kurs: II

Dars mavzusi: Portret yaratishni o'rgatishda plastikaning ahamiyati.

Dars kuzatishdan maqsadi: o'qituvchining dars o'tish usullarini o'rganish.

Darsning muhoyati: o'qituvchi Umarova Nargiza asosiy g'oyaviy yo'nalishni huquqiy demokratik yo'l bilan xalq oldidagi muammolar xal bo'lishi, barkamol avlod tarbiyasini bajarishga qaratilgan vazifalar ta'limning yangi qirralarini egallab respublikamizning gullab yashashiga har bir talaba o'z bilim va hunari bilan xissa qo'shishini takidlab dars boshladi

Darsning ilmiyligi

Materialning asoslanganligi: Dars materiali rang tasvir faniga oid asoslangan.

Fanning oxirgi yutuqlaridan foydalanish: o'qituvchi kompyuter grafikasidan foydalandi.

Uslubiy jihatdan maqsadga muvofiqligi

I. Dars mavzusining taqvim mavzu rejaga mosligi: Darz mazmuni taqvim mavzu rejaga juda to'g'ri keladi.

II. Darsning usulubiy jihatdan to'g'ri tashkil qilish: Dars uslubiy jihatdan to'g'ri tashkil qilingan.

III. Talabalar bilimini tekshirish usullari ularning samaradorligi: O'qituvchi Umarova N talabalarni bilimini tekshirishda test savollarini tarqatib vaqtdan unumli foydalandi.

IV. Baholashning obyektivligi: O'qituvchi talabalarni test savollari orqali baholadi.

V. Darsning turi, o'qitish usulubi va uning maqsadga muvofiqligi: Umarova N dars mavzusini nazariy shaklini qo'llab, tabiat manzarasini chizishda prespektivaga amal qilib chizishni so'ngar tahlil qilib taqqoslab, umumiylashtirish va xulosalar chiqarish, amaliy boshlashni takidladi.

VI. O'qituvchining darsga tayyorgarligi, bayon qilinayotgan materialning to'liqligi, ketma-ketligini uzchilligi va uni tushunarliligi. Asosiy tushunchalarning ajratilganligi: O'qituvchi Umarova N darsga yaxshi tayyorlanib kelgan. Dars mavzusi bayon qilinayotgan materal to'liq. Mavzuga oid ketma-ketlik va izchillik bilan tushunarligi, asosiy tayanch tushunchalarda ajratilgan.

VII. Darsdan ko'zlangan maqsadga erishish: O'qituvchi dars o'tishda dars o'tishning yangi ped texnologiylarni qollab, ko'zlangan maqsadga erishdi.

VIII. Darsda yangi pedagogic texnologiyalardan foydalanish: O'qituvchi dars mavzusini tushintirishda bir necha yangi pedagogoik texnologiyalarni qo'lladi.

IX. Yangi mavzu o'tilgan dars materiali bilan bog'lanishi: O'qituvchi tabiat manzarasini chizishda prespektivaning ahamiyatli ekanligiga, prespektivasiz chizilgan surat, surat emasligi haqida tushuntirdi.

X. Mavzuning boshqa fanlar bilan bog'liqligi: O'qituvchi talabalarning tabiat mavzusini bir necha variantini ishlashga jalb etdi.

XI. Talabalarning mustaqil ishlashga jalb qilinishi: O'qituvchi dars mavzusini fizika, geografiya, prespektiva va chizmachilik fanlari bilan bog'lab etdi.

XII. Talabalar faolligini oshirish (muammoli vaziyatlardan chiqish, o'quv jarayonini faollashtirish): O'qituvchi talabalar faolligini oshirishda dars mavzusiga oid muammoli vaziyat yaratib qarama-qarshiliklar olib keladigan qiziqarli savollar qo'yildi va dars jarayoni faollashtirildi.

XIII. O'qitishning tabaqalashtirish, differensiallashtirish usullari va ularning samaradorlik darajasi: O'qituvchi o'qitishning tabaqalashtirilgan usullarini qo'llab, samaradorlikni oshirdi.

XIV. O'quv materialini mustahkamlash va uning maqsadga muvofiqligi: O'qituvchi o'quv materialini mustahkamlash uchun tarqatma materiallardan tarqatish usulini qo'lladi.

XV. Uyga vazifa: O'tilgan mavzus bo'yicha to'rttadan savol tuzib kelish. Biz necha variantdan "Ona" portretini naturadan eskizlar chizib kelish.

Darsning boshqa sifati tafsifi

1. O'qituvchining dunyoqarashi pedagogoik mahoarti nutq madaniyati. O'qituvchi Umarova Nargizaning nutqi ranov, nuq madaniyatiga ega, dunyoqarashi keng, talabalarni qiziqarli hazil mutoyiba gaplar bilan gohida zariktirmay kuldirish qobiliyatiga ham ega. Pedagogik mahorati yaxshi.
2. Talabalar intizomi, dars xonasi va talablarning darsga tayyorgarligi: Talabalarning darsga tayyorgarligi yaxshi sinf xonasi toza va ozoda, talabalarning intizomi juda yaxshi.
3. O'qituvchi o'quv tarbiya ishlarini yaxshilashga qaratilgan takliflari: Sinf xonasida iyulbentlarning yo'qligi, naturada chizish uchun antic haykallar va geometric jinslarning yo'qligi, talabalarning rang tasvir chizishga zamin

yaratmaydi. Chunki uning asosida qalam tasvir yotadi. Shuning uchun yuqoridagi kamchiliklar bartaraf etilib kerakli jihozlar bilan ta'minlaganda, yanada o'quv samaradorligi oshardi:

Dars tahlili o'qituvchi : **Sobirova R**

Kafedra mudiri: **Yodgorov K**

TAhlil bilan tanimdim: **Umarova N**

Darsning tashqari tarbiyaviy soat tahlili

Sana: 25.03.2013/ guruh 213/ kurs II

O'qituvchi shaxs: Sobirov Rahyona

Tarbiyaviy soat vazusi: Kasbiy madaniyatli ko'nikmalar, uni shakllantirish.

Darsning o'tkazish shakli: Bahs munozara. Bo'lg'usi kasbiy ta'lim o'qituvchisining badiiy savodxonligini oshirish.

Darasning mazmuni: Badiiy ta'limni rivojlantirish

O'zbekiston "kadrlar tayyorlashning milliy dasturi" doirasida xorijiy ta'lim siyosati va mehnat bozori yo'nalishini alohida takidlash joiz.

O'zbekiston kadrlar tayyorlash milliy modeli esa bu murakkab ijtimoiy sohada jahonda erishilgan barcha yutuqlarni to'liq qamragan holda amalga oshiriladi. Jahonda mutlaqo yagona deb tan olingan ta'lim tizimi yo'q. Bunga ajablanmasa ham bo'ladi. Chunki har qanday ta'limni tashkil etishning milliy tajribasi har bir xalqning tarixiy va madaniy ana'analariga, hayotiy udumlari, taraqqiyotining siyosiy va iqtisodiy jihatlarigagina xos bo'lgan ko'plab belgilari hozirga kelib, yetarlicha umumiy ko'rsatgichlarga ega bo'lmoqda. Ular avvalambor hozirgi dunyo uchun umumiy bo'lgan quyidagi zaruriyatga taqozasidir.

Hayot murakkabligining o'zi yangi tilning faolligini talab qiladi. Turmushning yetarli sohalarida

-yuksak malakali kasbiy tayyorganlikka ega.

-kasbiy madaniyatli fanlararo yondashuvni amalga oshirishga qodir, tabiiy gumanitar va falsafiy bilimlarni birlashtira olgan.

-guruhga ishlay oladigan ko'nikmaga ega, ijodiy ishga qodir, mutaxasislarga talab sezilmoqda. Bular eng avvalo, universitetda san'at va madaniyat institutlarida o'qishni advom ettirish uchun imkoniyat beradigan o'rta ma'lumot olishga bo'lgan umumiy talablar mashtarakligida ko'zga tashlandi. Unga masalan AQSh, Yaponiya, Kanada, Belgiya kabi mamlakatlarad 12 yil, Angliya va Fransiyada 13 yil ajratiladi. Hozirgi jahon ta'lim tizimining umumiy tarzda yorituvchi asosiy holatlaridan kelib chiqsak, mamlakatimizda o'z milliy ta'lim tizimini takomillashtirish imkoniyatini birmuncha ortdi. O'zbekistonda milliy ta'lim tizimi quyidagi usutvor ahamiyatga molik jihatlari bilan ajralib turadi.

Hozirgi jahon ta'lim tizimining umumiy tarzda yorituvchi asosiy jihatlarian kelib chiqsak, mamlakatimizda o'z milliy ta'lim tizimimizni takomillashtirish imkoniyatlari birmuncha ortdi. O'zbekistonda milliy ta'lim tizimi quyidagi jihatlari mavjud.

1. Ilmiylik: asosiy davlat ta'lim dasturini mamlakat hamda jahonadgi ilmiy o'lchamlarva konsetsiyalar asosida ishlab chiqish.
2. O'quvchilarda Vatanga muhabbat, sadoqat boshqa xalqlar va davlatga hurmat hissini jamoat ishlarida ishtirok etishga intilishni shakllantiruvchi o'quv va tarbiya jarayonini tashkil etishga yo'naltirilgan vatanparvarlik va fuqaroli tuyg'usi.
3. Ta'limning dunyoviy xususiyat kasb etishi, shubhasiz, madaniyatshunoslik jihatiadn milliy o'zbek ta'lim doktrinasi dunyoviy dinlar, birinchi navbatda O'zbekiston uchun an'anaviy bo'lgan islom dini tarixi va mazmunini o'rganishni nazarda tutadi.
4. Ta'limning insonga yo'naltirilganligi uning xususiyati.
5. O'qitishning amaliyot bilan aloqadorligi.
6. Kelajak turmush sharoitidagi hayotga yoshlar va bolalarni tayyorlash nazarda tutuvchi "innovatsion ta'lim" va boshqalar.

Umumlashtirish va xulosa

Yutuqlar

1. "Auditoriya" barcha sanitariya va gigiyena talablariga javob beradi.
2. O'qituvchi tasviriy san'atni o'qitish metodikasi omillarini zavq-shavq bilan tushuntiradi.

3. Talabalarni ta’sviriy san’atga o’rgatish bo’yicha Cheninoning “Mahorat qo’llanmasini” ko’proq o’rgatish

Kamchiliklar

1. Ta’sviriy san’at muzeylariga ko’proq borib, turishi kerakligi haqida gapirmadi.

Darsning o’tkazilishi bo’yicha talabalarning fikr va mulohazalari

O’qituvchi darsdan tashqari tarbiyaviy soatni juda qiziqarli qilib o’tdi. Tasviriy san’atni o’qitish uslubida qanday didaktik jihozlar kerakligi haqida gapirdi.

Tahlil qiluvchi shaxs: Sobirova R.X

Sana:25.03.2013

Guruni o’rganish uchun tavsiyalar. Umumiy ma’lumotlar

Talabalarning ismi familiyasi Ortiqova Barni. Mutaxasisligi rang tasvir. Yoshi 16 yoshda Sog’lom va jismoniy rivojlangan.

1. Oilaviy sharoiti. Otasi bog'bon, onasi uy bekasi. Moddiy jihatdan o'rtacha ta'minlangan. Ijtimoiy kelib chiqishi ziyolilarga xos. Ma'naviy yetuk. Oila boshlig'I sifatida o'zga oilalarga o'rnak bo'la oladi. Talaba Barnoga ota-onasi o'qishi uchun sart-sharoitlarni yaxshi yaratib bergan. Ota-onalarining talabaga nisbatan e'tiborli yurish turushlarini kuzatib boradi, mehribon, do'stono suhbat quradigan qattiqqo'l oila boshlaridir. Talaba darsdan keyin uy yumushlariga yordam beradi. Onasining yaqin yordamchisi.
2. O'qishga bo'lgan munosabati. O'rtiqova Barni darslarda o'zini juda yaxshi tutadi, darslarda fanlaradn yaxshi ozlashtirib do'stlar orasida urmati bor. Tas'viriy san'at fanlarga qiziqishi juda yaxshi.
3. Aqliy rivojlanish darajasi. Talaba Barno o'ta kuzatuvchan va dars jarayonida tug'iladigan muammoni tez tushinib o'zlashtiradi va xotirasi juda yaxshi. Diqqatining xususiyatlari. Darsning nazariy qismini barqaror qilib, diqqat, bilan to'play oladi va ularni amaliy mashg'ulorlar davomida yuzaga chiqara oladi. Tafakkurning xususiyatlari. Darsning nazariy qismini barqaror, qilib diqqat bilan to'play oladi va ularni amaliy mashg'ulotlar davomida yuzaga chiqara oladi. Barno o'zining mustaqil fikrlash qobiliyaiga ega o'tilgan dars materialani umumlashtira olib, xulosa chiqarib, olish qobiliyatiga ega bo'lib, nutqining tushunarliligi, so'z boyligi, ilmiy atamalarni bilish va ustalarga xos madaniyatliligi talabal Barnoni hurmatini yanada oshiradi. Hamkasb va jamoasi daqqatini o'ziga qarata oladi.
4. Xarakteri. O'z ishiga vijdonan munosabatda bo'lib, ma'suliyatni sezadi. U to'g'ri so'zli bo'lib, kamtarinligi va oddiyligi o'ziga to'liq ishonishi, o'ziga tanqidiy qaray olishi kabi xarakterga ega. Bundan tashqari do'stlarga, dilkashligi, do'stono munosabati bilan ajralib chiqadi. U o'z yutuqlaridan mag'rurlanib ketmaydi, do'stlik xissini xis qilgan holad, do'stlar orasida o'zini tuta biladi vao'z maqsadi yo'lida jon kuydirib harakat qiladi.
5. Temperementi va xissiyoti. Temperementirning turi sangvinik bo'lib, xissiyotining turg'unligi, xursandchilik va

xushchaqchaqligi, yangilikka munosabati yaxshi bo’lib, atrofdagi yangi odamlarga tezda maslashib oladi. Kayfiyati doimo quvnoq, o’zgarish xususiyatiga ega.

6. Qiziqishlari va qobiliyatlari. Barno san’atning rang tasvir yo’nalishiga qiziqishi juda katta bo’lib, bu kasbni o’z bilimi, qobiliyati bilan boyitib boradi. Bu murakkab ishda u prezidentlarning bir-biriga bog’liqligini chuqur xil qilgani uchun mahsus qobiliyatlarining mavjudligi o’z ish jarayonida bilinadi. Shuning uchun o’qish bilan kasbni, ya’ni nazariy olgan bilimini amaliyotga qo’shib bog’lagan holda qiziqadi va bo’sh vaqtlarini, ko’pincha rang tasvir bilan shug’ullanib kundan-kunga malkasini oshirib boradi.
7. Jamoada o’zini tutishi yaxshi bo’lib jamoada o’z o’rni obro’si bor. U o’zining tirishqoqligi, mehnatsevarligi bilan boshqalardan ajralib turadi. U kollektivdagi tengdoshlarining boro’si, shon-shuhrati uchun jon kuydiradi. Uning o’z g’oyasi bo’lib, rang tasvirda o’zining tuzgan yangidan-yangi kompozitsiyalari bilan jamiyat ishlarida intizomi xushmomilaligi bilan qatnashadi.
8. Ongi Ortiqova Barno. Hayotda yuqori mansab uchun emas, xalq nazariga tushadigan, xalq ustasidek bo’lib yetishish uchun intiladi. Dunyo sayyohlari kelib k’rib, huzur oladigan me’moriy obidalarga rang tasvir ishlari bilan qatnashishi uchun intiladi. Tinchlik tarafdori dunyoqarashi keng. Dunyo voqealarini muntazam kuzatib boradi. Ishga kirishishidan avval, qo’lni yuvib ishga oid duolarni o’qib, ishga kirishadi. Ishi bilan so’zi bir, bir ishni tagatmay turib, ikkinchi ishga qo’l urmaydi. Ishni sifatli bajaradi. Milliy qadriyatlar bo’lgan munosabatini u yaratgan rang tasvirdagi ko’proq ko’ramiz. Aytadilarku “Ustalar gapirmaydilar, kamgap bo’ladilar, lekin ularning qilgan ishlari gapiradideydi” xalqimiz.
9. Xulosa va takliflar. Ortiqova Barno kollejni bir yildan keyin bitiradi, U ikki yil davomida shunchalik xislat va fazilatga ega bo’ldiki, hatto rahbar sifatida o’zim ham ishonmayman. Xali oldida oladigan bir yillik o’quv rejadagi nazariy va amaliy mashg’ulotlarni o’tamasdan o’sha rejalarni xuddi bajarib

qo’ygandek, uning kasbiga bo’lgan qiziqishlarini yanada rivojlantirish uchun respublikada eng ko’zga ko’ringan rassomlar uchun sovga tayyorlaydigan “firma” larga borib tomvsua qilib ko’p ishlarni o’rganib kelishini istardim. O’qituvchi sifatiad talabalarni bir necha bor viloyat san’at muzeylariga olib bordim. Talabalar atigi 5 kun, har yil respublika viloyatlariga sayohatga chiqsa bo’lar edi. Ortiqova Barno kelajakda o’zi niyat qilgan kasb ega bo’lishiga ishonaman.

Guruh rahbari talabalarni o’qishi davomida guruhidagi o’ttiz talabaga xuddi o’ta-ona qaragandek qaraydi. Tarbiya qiladi, bilim beradi hunar o’rgatadi. Kerakli joyga har bir o’quvchi haqida ma’lumot beradi. Buning uchun guruh rahbari o’z guruhi talabalarini dars berish jarayonida bili o’rganib boradi, a’losi bilan tanishadi va har bir talabaga yuqoridagidek ma’lumot beradi.

Illyustratsiyalar

Ekologik qism

Keyingi yillarda jamjihayi O'zbekistondagi ijtimoiy var va yu nezatayotgan, jarayonlarga katta qiziqish bildidir, uning insoniyat atraqqiyotida yorqin u qoldirgan boy tarixiy va o'ziga xos madaniyatni e'tirof qo'ng'iroqlari etirof etmoqda.

Aytish joizki turli jahon yer yuzifa dunyoning qo’g’iroqlar qo’ng’iroqlar jiringlab, insonlarni suyanamiz, Yagonaigini his etish xalqari tinchlikni saqlash va barhca insonlarning yagona uyi hisoblanadi, yerni himoya qilishga chorlaydi. Ma’lumki o’rnida aytdigan bo’lsak yer yuzasining umumiy mqydno i510,2 mln kam kv gat eng bo’lib, 29,2 foiz quruqlik qolgan. 70,8 foizi esa dengiz va odeaklar xissini to’g’ri keladi. Jahondagi mavjud isholov beriladigan uerlarning asosiy qismi shimoliy yarishmsharda, G’arbir va sharqiy yevropada osiyoda, kanada va AQShda jotlashgan. Shuningdek jamiyat hayotiga ega bo’lib, iste’mol qilinadigan asosiy oziq-ovqat mahsulotlarini 10 foiga yaqin aynan yoylovlarga tegishli. Bundan tashqari tegishlining o’okasi hisoblangan o’rmonlar bilan qoplangan maydonlar kislorod noyob yog’och mahsulotlarini yetishtirib berish munbai hisoblanadi. Achnarlisi, har yili yer yuzsigan 13 mln gektar o’rminlar turli ehtiyojlari uchun bitta daraxt hisssa, o’rniga o’nta daraxr ekib ko’kartirga. Bu haqda bobomiz A. TEmur ham gapirib o’tgan. Shunday ekan men chizgan sureatdagi matoga ham yog’ochdan p 55 x 71,5 yarim smda ramka qilib ustiga mato tortilgan. Unga ma’lum mavzusdagi surat, moy bo’yoqlarda ishlangan moy bo’yoq o’z navbatida mahsus suyuqliklar , rasbivatilk, skipidar kabi suyultirgichlarda eritib ishlanadi. O’z o’zidan ko’rinib turubdiki, bu suyultirigichlar o’zidan zaharli gazlar chiqarib, havoni ifloslantiradi. Nafaqat havoning balki surat chizayotgan kishining ham sog’ligiga zarar yetkazadi. Buning uchun, moy bo’yoqda rasm chizayotgan rassom albatta himoya ko’z oynagi, butun va og’ziga “respibrato” taqib ishlash maqsadga muvofiq bo’ladi. Bugun tabiat-bu insoniyatning boyligi emasligi, bo’ladi va uni o’rab turgan tabiiy muhit ekanligi hamda insoniyat rivojlanishi oddiy tabiiy ruserslardan foydalanishadngina iborat emasligini barcha anglab yetmoqda. Tabiat davlat va ma’naviy chegalarni tan olmaydi, hamda ekologik tenglikni bitta yoki bir necha davlatlarning urinishilari bilan bartaraf etib bo’lmaydi. Bularning barchasi atrof-muhitning holati va unda kechayotgan o’zgarishlar jarayonlari hamda tabiatning global qonunlarini boshqarayotgan asosiy tarkibiy mezonizatsiyalarni tushirib yetishni taqazo etadi.. Rassom va uni o’rab turgan muhit. Bu narsa XX

asrning 60 yillarida kiritlgan edi. Bular sanoat ishlab chiqariladigan ashyolarni o’z ichiga oladi. Bularnign asosini xavfli ma’lumotlar tashkil etadi va ular quyidagi kategoriyalarga bo’linadi: zaharli, hujum korrizatsiyali, qaltiratuvchi, bog’lovchi, portlovchi, alaanga oluvchi yoki atrof muhitga zarar yetkazuvchi.

Mana shu bo’linishda har xil o’ringa ega. Misol uchun eng zararli va tez alangalanadigan narsalarga bo’linadi. Ko’pincha bularning alohida belgisi bor. Masalan, bosh suyak bilan ikki suyakning kesishishganini ko’rsatadi. Rasmga qarab, naqadar kuchli ekanligini bilish mumkin. Shu bilan xavfsizlik choralari xali belgilash mumkin. Ular shu bo’lingan ketegoriyalarga tushganlar. Shu kategorilarning uchida 2 ta materialga e’tibor berish kerak.

1. Zararli 2 alangalanuvchi bularda 2 suyahni krest qilib ko’rsatiladi. Tez alanagalanuvchi materiallar. 21 dan 35gacha xavfli.

Amerikada qo’llaniladigan tartib AQSh da ham rassomlik maerillarini qo’llash tartib qoidalari va normalari bor, lekin bular Yevropaga to’g’ri kelmaydi. AQShda bu materiallar mahsus tahsikologlarga beriladi va aniqlanadi. Yuqorida yozilgan ko’p materillar rassomlik institutiga taaluqli bo’lib, pechat va shtamp qo’yilib chiqariladi.

Rassomga taluqli bo’lgan bo’yoq olish va tashqarida manzara chizishda, tevarak atrof muhit ta’sir qiladi. Bunday bo’yoqlarni ko’p saqlash mumkin emas. Bundan tashqari ularning egiluvchanligi, chidamlilik xususiyati, atrof muhit tasirida o’zgaradi va kamayadi. Bular hamma bo’yoq tayyorlash atrof-muhitga ta’sir etadi. Bo’yoq tayyorlashning eng aniq usulu, pigmentlarning suv suspenziyasiga qo’shish natijasida olinadigan bo’yoqdir. Bu bo’yoq temperature degan, bo’yoq bilan matoni gruntovka qilishda ishlatiladi. Bularning kamchiligi suvga chidamasligi, tez singuvchanligi ya’ni bu xususiyatlar tashqarida ishlash uchun yaramaydi.

Yemiriladigan materiallarning belgilanishi foydali maslahatlar.

1. Materialga berilgan xarakteristikani diqqat bilan o’qish.
2. Ana shunday rassomlik materiallarini qo’l yetmas joyda saqlash, ular bilan bolalarning oynasi, hayvonlarning yaqinlashishini yoki yegulik narsalarning yaqinida turishi qat’iyan man etiladi.
3. Rassomlik ustaxonasida toza havo aylanishi yoki ventilatsiya kerak.

Rastvorritelning xavfsizligi ikki shaklda aniqlanadi.

1. Sog’liq uchun katta xavf tug’ridagi, ayniqsa nafas olish yo’llari, xazm qilishga ta’sir qiladi. Bundan tashqari teriga ham ta’sir qiladi.
2. O’rab turgan mhitni zararlaydi.

Postrovital bilan ishlaganda xavfsizlik choralari.

1. Oynalarni ochib ishlash kerak.
2. Veltilyator ishlatish kerak.
3. Qo’l va oyoqni himoya qilish uchun mahsus himoya kremi surtiladi.

Xulosa

O'qituvchi talabaning shakllanish jarayonini zo'r xavas va sinchikovlik bilan kuzatish lozim. Bu sifat ayniqsa grafik ta'limda

muhim ahamiyat kasb etadi. Zero grafik ta'lim o'qituvchi pedagogoik jarayonni boshqarar ekan, grafik ta'limdan bilim va mahorat egasi bo'lishi lozim. Shundagina o'qotuvchi masavvlik o'qitish metodi, dars va uni tashkil etish taxnologiyasini hamda samarali ijobiy ta'limiy meuhitni tushinib yetadi. Grafikaviy ta'limda bilim va avvali, musavvirlik fanining metodologik asoslarini o'quvchiga samarali dars tashkil etshning rivojlanish qonuniyatlari va omillarini o'quvchiga samarali darsni ta'minlash metodikasini muhoyatini maqsad va vazifalarni bilishi kerak. Mamlakatimizda yosh avlodni milliy istiqlol g'oyasi ruhida tarbiyalash, ularnign qalbi va ongida vatanparvarlik tuyg'ularini shakllantirishda iste'dodli yigit-qizlarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan "Yagonasan muqaddas Vatan", "Kelajak ovozi", "Yangi avlod" kabi tanlovlar yaxshi samara bermoqda. Bunday tadbirlar orasida ayniqsa Prezidentimiz tushabbusi bilan ta'sis etilgan "Nihol" mukofotining o'rni beqiyos. Uzoqqa bermaylik institutimizda tahsil olgan iqtidorli talabalar ham bor 2006-yil 16-sentabrda O'zbekiston madaniyati va san'ati forumi jamg'armasining "Kelajak ovozi" iqtidorli yoshlar respublika mega tanlovining "Me'morchilik va dizayn" nominatsiyasi bo'yicha viloyat bosqichi g'olib sifatida kompyuter va diplom bilan taqdirlangan.

Pedagogik mahoratni talab etuvchi texnologiyalardan biri didaktik o'yinlarni dars jarayoniga tatbiq qilish talabalatni musavvirlik darslari materiallarini sifatli o'zlashtirishlarini ta'minlashda hamda ta'lim samradorligini oshirishga xizmat qiladi. Grafik ta'lim jarayonida didaktik o'yinlar taxnologiyalar diadktik o'yinlar dars shaklida qo'llaniladi. Ushbu darslarda talabalarning bilish olish jarayoni o'yin faoliyati orqali uyg'unlashtiriladi. Shu sababli talabalarning ta'lim olish faoliyati o'yin faoliyati bilan uyg'unlashgan darslar didktik o'yinlar darslar nomoyon bo'ladi. Shunday qilib menga ushbu oliygohda ta'lim tarbiyaga berib, kasb hunar o'rgatgan professor o'qituvchilar, fakultet dekani dotsent M. Abduraimovga, kafedra mudiri tfk dotsent RAhimov A. K ga hamda diplom ishim rahbari katta o'qituvchi F. To'rayevga hamda diplom ishim loyihasini baholi qudrat baholagan hayat raisi R.

Qayumovga, akademik X. Xaqberdiyevga san’at kolleji tesviriy san;at kafedrasi mudiri J.   ga dotsent D. Ergashevga, shuningdek diplom ishim loyihasiga yaqindan yordam berib kelgan institute o’quv ishlari muvoni U. Xushvaqtovga, K. Abrayevga, M. Meliqulovga o’z minnatdorchiligimni bildirib, sizlarning ilmiy va hayotiy ishlaringizda muvaffaqiyatlar tilayman. Sizga hamisha uzoq umr baxt saodat yor bo’lsin. Kelgusi ishlaringizda ulkan muvaffaqiyatlar hech qachon sizni tark etmasin deb qolaman.

Foydalanilgan adabiyotlar

ADABIYOTLAR

1. Karimov I. A. “Vatan sajdagoh kabi muqaddasdir” O’zbekiston 1996-yil.
2. Karimov I. A. 2012-yil 16-17-fevral kulari bo’lib o’tgan “Yuksak bilimli va intellectual bilimli va intellectual rivojlangan avlodni tarbiyalash mamlakatning barqaror taraqqiy ettirish va modernizatsiya qilishning eng muhim sharti” mavzusidagi xalqaro konferensiyada so’zlargan nutqida. Xalq so’zi gazetasi 2012-yil 18-fevral.
3. Karimov I. A. Barkamol avlod O’zbekiston taraqqiyotining poydevori Toshkent 1990-yil. “Sharq”.
4. R. Safarova “O’zbekiston Respublikasida umumiy o’rta ta’lim strategiyasi, muammolari va ta’lim mazmunining yangi modellari, ularni yangi modellari, ularni tatbiq etish yo’llari. Fan 2005.
5. M. Naviyev 2006-yil 182-bet. Rangsunos.
6. Oripov B. Tas’viriy san’at va uni o’qitush metodikasi. Ilm ziyo 2005-yil.
7. Yashuxin A.P. Jivopis Sh. 1990
8. R. Xasanov Maktabda tas’viriy san’at o’qitush metodikasi 199-yil “o’qituvchi”.
9. Moreva N. M. Vidayushseya russkie xudojniki pedagogi M 1991.
10. B. Boymetov S. Chizmatasvir T. F G’ulomov nimodagi ijodiy uyi 2004-yil.
11. X. Egamov Bo’yoqlar bilan ishlash To’qt 1981-yil.
12. S. Abdurasulov Rangtasvir T. “O’zbekiston” 2006-yil
13. M. Karimov O’zbekiston san’ati. Sharq 2001-yil.
14. N. Oydinov Rassom o’qituvchilar tayyorlash muammolari Nashr 1997-yil.
15. R. Xasanov Tasviriy san’at asoslari. 2006-yil.
16. Rahmonov I. Prespektiva “O’qituvchi” 1993-yil.
17. Avliyoqulov I.X. Zamonaviy o’qitish texnologiyalari 2001-yil. Buxoro.